

**“MUTTER MEINE QUELLE...” ОБРАЗ МАТЕРІ У ЛІРИЦІ
МОЗЕСА РОЗЕНКРАНЦА**

Тетяна ЛАКУСТА,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
Чернівці (Україна); t-lakusta@ukr.net**“MUTTER MEINE QUELLE...” THE IMAGE OF THE
MOTHER IN MOSES ROSENKRANZ'S POETRY**

Tetiana LAKUSTA,

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University,
Chernivtsi (Ukraine)

ORCID: 0000-0001-9497-2254

Татьяна Лакуста. “Mutter meine Quelle...” образ матери в лирике Мозеса Розенкранца. Долгое время немецкоязычная литература Буковины не была объектом научных интересов украинских ученых. Причин этому несколько: во-первых, много буковинских немецкоязычных авторов были вынуждены эмигрировать за границу, а некоторые были репрессированы и находились в советских трудовых лагерях. Во-вторых, немецкоязычную литературу Буковины рассматривали как колониальное наследие Австро-Венгерской империи, а немецкий язык был вытеснен из ежедневного использования в связи с новыми политическими и общественными условиями.

Цель статьи – анализ образа матери в лирическом наследии немецкоязычного писателя Буковины Мозеса Розенкранца, в частности, в поэтическом сборнике “Буковина. Стихи 1920–1997”. В данной разведке проанализированы поэзии “Die Mutter”, “Die armen Mütter”, “Pieta auf dem Schlachtfeld”, “Abschied”, которые дают четкое представление об отношении автора к матери и отражают его в лирической поэзии.

Методы исследования: культурно-исторический, описания, интертекстуальный, биографический.

Выводы. Среди художественных образов в поэтических произведениях Мозеса Розенкранца образ женщины-матери – один из самых любимых. Мать в его жизни сыграла очень важную роль. Поэтому именно матери посвящено большое количество стихотворений М. Розенкранца, где он изображает тяжелую и печальную, даже трагическую, судьбу женщины-матери в современном ему обществе.

Ключевые слова: Мозес Розенкранц, немецкоязычная литература Буковины, женские образы, образ матери, лирическая поэзия.

Вступ. Особистість Мозеса (Едмунда) Розенкранца (20 червня 1904 – 17 травня 2003), німецькомовного письменника єврейського походження, який народився у селі Бергомет на Пруті (тепер с. Берегомет Кіцманського району) є досить цікавою та неоднозначною. Його творчість є невід’ємною частиною цілого пласту німецькомовної літератури, створеної на території Буковини на початку ХХ століття. Довгий час німецькомовні автори та їхні твори залишалися невідомими українським читачам.

Історіографічний огляд. Лише наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття з’явилися перші наукові розвідки українських вчених П. Рихла, Я. Лопушанського, О. Матійчук, присвячені творчості Пауля Целана, Розі Ауслендер, Альфреда Маргул-Шпербера, Альфреда Кітнера, Мозеса Розенкранца, Іммануеля Вайсгласа та інших буковинських німецькомовних письменників. Творчість М. Розенкранца в українському літературознавстві мало досліджена. За кордоном вивченням поетичної спадщини письменника займалися Юдіт Шіфферле (Швейцарія) та Джоан Ейвері (Великобританія). Творчий доробок автора складають шість томів його поезій та прозовий твір “Дитинство. Фрагмент автобіографії” (2003), видані німецькою мовою. Дослідник німецькомовної літератури Буковини Петро Рихло зробив кілька блискучих перекладів поезій М. Розенкранца, які вміщені у збірку “Загублена арфа. Антологія німецькомовної

поезії Буковини” (2008). Тому, на нашу думку, дана розвідка є **актуальною**, тому що без творчості Мозеса Розенкранца картина літературної Буковини є незавершеною.

Метою статті є аналіз образу матері у ліриці Мозеса Розенкранца, зокрема, у збірці “Буковина. Вірші 1920–1997” (1998).

Методи дослідження: біографічний, культурно-історичний, описовий, інтертекстуальний, метод пильного читання.

Наукова новизна полягає у спробі проаналізувати образ матері в ліриці Мозеса Розенкранца на прикладі кількох поезій. Також у статті подано декілька перекладів віршів, що раніше публікувалися лише німецькою мовою.

Основна частина. Образ жінки можна вважати одним із центральних у літературі. Майстри слова у всі часи присвячували свої твори матері, сестрі, коханій, подрузі. “Жінка є не лише суб’єктом соціодуховних процесів, а й об’єктом естетичних та наукових дискурсів. Жінка як об’єкт досліджень цікавить філософів, культурологів, мистецтвознавців, літературознавців, мовознавців та представників інших наук протягом кількох століть”, – підкреслює Анна Пікалова¹.

У різні часи у жінці бачили різні чесноти і пороки, й ніколи не стихав справжній інтерес до її духовного і соціального буття, її місця у суспільстві.

¹ Pikalova A.O. “Linhvopoetyka zhinochykh obraziv u khudozhn'omu movlenni M. Stel'makha” [Lingvopoetics of female images in M. Stelmakh's artistic discourse], *Naukovyy visnyk Kherson's'kogo derzhavnogo universytetu. Seriya “Lingvistyka”*: Zbirnyk naukovykh prats', 2006, N. 4, P. 267–270 [in Ukrainian].

“Система цінностей і стереотипів жіночої поведінки, освітні орієнтири і сімейна роль жінок, – зазначає Сунь Лічжень, – залишаються актуальними питаннями для дослідників, оскільки традиційні моральні принципи жінок не піддаються девальвації. Тому їхній багатий внутрішній світ із притаманними йому законами спілкування і співчуття, дружби, специфікою процесу самореалізації перебуває в полі зору літературознавців і культурологів”².

Як зазначає дослідниця Катерина Откович, “підхід до трактування соціокультурного простору людини через гендерну проблематику дає змогу адекватніше зрозуміти екзистенційні проблеми буття людини, віднайти новий вимір її емоційних переживань”³.

У чоловічій письменницькій традиції на початку ХХ століття формується нове бачення жіночого начала. “Трансформація архетипу матері дозволяє розкрити проблеми формування відносин “мати-син”. Відтоді образ “земної” матері набирає суперечливої інтерпретації: відгомін образу матері-Богородиці поєднується з образом біологічної матері, яка сприймається як причина здобутків та невдач чоловіка”⁴.

Протягом ХХ століття в сучасній науці активно проводяться гендерні дослідження. У розумінні літературознавців гендерний аспект – це вивчення способів відображення в художніх текстах проблем жінки, створення жіночих образів, проявів їхньої специфічності, дослідження “жіночого” і “чоловічого” в текстах⁵.

“В європейській культурі, – зауважує К. Откович, – питання приватного простору жінки займало важливе місце у дослідженні формування соціальних стереотипів щодо прав і можливостей жінок у суспільстві. Усталений простір буття жінки подається як репресивний фактор, коли він обмежує світоглядні позиції жінки та надмірно оберігає її, обмежуючи контакти зі світом”⁶.

На думку Бі Цзюньжу, “зацікавлення письменників гендерними проблемами обумовлене їхньою складністю і багатшаровістю: непростим характером взаємовідносин чоловіків і жінок, темою кохання, специфічною роллю жінки в суспільстві і динамікою зміни цієї ролі, різноманітністю образів жінок. Художня література з її

прагненням до охоплення життя у всій його повноті і багатоманітності, не може дистанціюватися від гендерних проблем”⁷.

У будь-якому літературному творі можна виділити образи, що відображають не тільки авторську концепцію, авторське сприйняття світу та особи, але й характер тієї епохи, коли був написаний той чи інший художній текст. образи жінок у художній літературі дуже часто є індикаторами світогляду письменника і показують, яке місце в сучасному авторові світі займає жінка⁸.

Жіночі образи відрізняються зовнішнім виглядом, вихованням, змістом духовного життя, внутрішньою філософією, ставленням до навколишнього світу та до людей. Вони неповторні у своїй індивідуальності, дуже складні, нестандартні, непередбачувані⁹.

“Інтер’єр, у якому перебуває героїня, стає важливою складовою її психологічного портрету. Саме через візуальне зображення, через диспозицію речей, кольорову гаму можна якнайкраще передати внутрішній світ героїні”, – вважає К. Откович¹⁰.

Художні образи у ліриці Мозеса Розенкранца є доволі різноманітними та багатограними й заслуговують на детальне дослідження. Особливе місце у творчості автора посідає образ жінки-матері.

Як зазначає К. Откович, жінка “...формує та коригує культурно-ціннісний світогляд чоловіка, долучається до історичного процесу розвитку нації”¹¹.

Поетичні твори Мозеса Розенкранца дозволяють стверджувати, що найчастіше автор змальовує образ жінки-матері. В юдаїзмі існує особливе ставлення до матері, що підтверджує єврейське прислів’я: “Бог створив матерів, тому що не може одночасно бути скрізь”¹².

У збірці “Буковина. Вірші 1920–1997” знаходимо дванадцять віршів, присвячених матерям. Щоб описати зовнішність жінки, Розенкранц використовує різні прийоми. Іноді образ жінки-матері автор передає субстантивованою формою *die Alte (мама)*, вказуючи на її похилий вік: “*Bildnis einer Alten*” (“*Портрет старої*”)¹³; “*Sitzt die verkümmerte Alte*” (“*Сидить нужденна мама*”)¹⁴; “*Sieh nur dort die kleine Alte*” (“*Подивись-нотам маленька мама*”)¹⁵. На юний вік матері поет

² Sun Lichzhen, Tipologija zhenskikh obrazov i “zhenskii ideal” v romanakh I. A. Goncharova. [Typology of female images and the “female ideal” in I. A. Goncharov’s novels], Moskva, 2017, P. 116–120, URL: <http://www.nauteh-journal.ru/index.php/ru/--gn17-05/3398-a> (accessed 5 February 2019) [in Russian].

³ Otkovych K. V. Zhinochy faktor v aksiologichnomu vymiri ukrains'koi dukhovnoi kul'tury XIX – pochatku XX stolittia [The female factor in the axiological dimension of Ukrainian spiritual culture of the XIX – early XX centuries], Extended abstract of PhD dissertation, Lwiv National University, Lwiv, 2008, P. 3 [in Ukrainian].

⁴ Otkovych Kateryna, Iliuziia svobody: obraz zhinky vid tradytsionalizmu do modernizmu [Illusion of freedom: the image of woman from traditionalism to modernism], Kyiv, 2010, P. 96 [in Ukrainian].

⁵ Pikalova A.O., Linhvopoetyka zhinochykh obraziv ..., op. cit., P. 267–270 [in Ukrainian].

⁶ Otkovych Kateryna, Iliuziia svobody ..., op. cit., P. 35 [in Ukrainian].

⁷ Bi Tszun'zhu, Zhenske obrazy v tvorchestve A. I. Solzhenitsyna [Female images in A. I. Solzhenitsyn’s works], Moskva, 2018, 180 p., URL: <https://istina.msu.ru/dissertations/147557195/> (accessed 3 February 2019) [in Russian].

⁸ Ibidem.

⁹ Sun' Lichzhen', Tipologija zhenskikh obrazov ..., op. cit., P. 116–120, URL: <http://www.nauteh-journal.ru/index.php/ru/--gn17-05/3398-a> (accessed 5 February 2019) [in Russian].

¹⁰ Otkovych K. V. Zhinochy faktor ..., op. cit., P. 50 [in Ukrainian].

¹¹ Ibidem, P. 105.

¹² Nidzel's'ka Iu. M. “Osoblyvosti realizatsii tsinnisnykh kontseptiv ievreis'koi kul'tury: ievreis'ka identychnist', simia i spil'nota v anhliiskii movi” [Peculiarities of realization of the value concepts of Jewish culture: Jewish identity, family and community in English], *Linhvistyka 21 stolittia: novi doslidzhennia i perspektyvy*, Kyiv, 2007, P. 199–207 [in Ukrainian].

¹³ Rosenkranz Moses, Bukovina. Gedichte 1920–1997 / Moses Rosenkranz. Zsgest. vom Verf. unter Mitw. von Doris Rosenkranz und George Guțu. Mit einem Interview von Stefan Sienerth und einem Essay von Hans Bergel [Bucovina. Poems 1920–1997 / Moses Rosary. Zsgest. by the author under Mitw. by Doris Rosenkranz and George Guțu. With an interview by Stefan Sienerth and an essay by Hans Bergel], Orig. Ausg. Aachen: Rimbaud, 1998 (Texte aus der Bukovina, Vol. 6) P. 12 [in German].

¹⁴ Ibidem, P. 64.

¹⁵ Ibidem, P. 93.

вказує, називаючи її дитям: "Sie war noch selbst ein Kind" ("Вона сама ще була дитиною")¹⁶, дівчиною: "Mädchen mit purpurnen Schleppen" ("Дівчата з пурпурним шлейфом")¹⁷.

М. Розенкранц оспівує основне призначення жінки – материнство: "Ein Leib, aus dem zehn Leben gekommen waren" ("Тіло, з якого почалося десять життів")¹⁸, мати в автора асоціюється із джерелом, струмком, з якого починається ріка життя: "Mutter meine Quelle" ("Мати моє джерело")¹⁹. Жінка, оспівана у віршах Розенкранца, дає життя своїм дітям, незважаючи на Божий гнів, усупереч втратам, які їй довелося пережити: "Du hast gegen Jahves Zorn geborgen / die Leben, die du dem Leben geschenkt" ("Всупереч Божому гніву ти до останку / дітям своїм дарувала життя осяйне" (перекл. П. Рухла)²⁰.

Мозес Розенкранц майстерно зобразив самовіддану материнську любов у поезії "Die Mutter" ("Мати")²¹. На початку вірша автор малює щасливу молоду матір, яка повертається з лісу додому з великим букетом жовтих квітів, очікуючи зустрічі зі своїм маленьким сином: "Mit trockenem Reisig und mit süßen Kräutern / mit einem großen gelben Blumenstrauß / kam aus dem Wald ihr Söhnlein aufzuheitern / im Abendlicht die Mutter schnell nach Haus" ("Із сухим хмизом і солодкою травою / з великим жовтим букетом квітів / прийшла із лісу втішити свого синочка")²². Читач сподівається побачити щасливу картину зустрічі матері з дитиною. Та в хаті порожньо, дитини немає. Розенкранц прямо не каже про смерть хлопчика, лише зауважує, що він був хворий, з кімнати, де дитина спала, дмухнуло смертю, на її окрик ніхто не відгукнувся – хлопчик помер: "...blies ihr's entgegen wie aus einer Grube" ("їй назустріч дмухнуло як з могили...")²³.

Заради того, щоб знайти і вирвати із лап смерті свого сина, мати проходить численні випробування, вона здатна пожертвувати всім: красою, молодістю, здоров'ям, готова шукати своє дитя в похмурому царстві мер-

твих. Спочатку холодний дощ забирає її білосніжну посмішку: "...gib deine Zierde und ich kanns dir künden" ("віддай мені свою окрасу, тоді я зможу тобі сказати")²⁴. Потім місяцю жінка віддає силу свого пристрасного погляду: "... gib mir die Kraft von deinen wilden Blicken"²⁵, бурі, що обіцяє відчинити старі ворота до рицаря смерті, - молодість свого обличчя: "Sie gab ihm ihre frischen runden Wangen..." ("Вона віддала їй свої свіжі рожеві щоки...")²⁶. Та ніщо в світі, ніяка сила не в змозі повернути їй втрачену дитину, будь-яка жертва є марною, жінка може зустрітися зі своїм сином лише в царстві мертвих, коли сама помре, що й зауважує автор в останній строфі: "... sie blieb wohl in der Erde Finsternissen / wohin sich opfernd Mütter nur vergehn" ("вона залишилася мабуть у мороку земному / куди собою жертовуючи зникають тільки матері")²⁷.

Автор починає вірш життєрадісно, використовує для опису жінки, її настрою епітети *солодкий, жовтий, світлий, свіжий, гарний, блакитний*, поступово тон поезії змінюється на трагічний – Розенкранц вживає вже інші слова: *холодний, хворий, твердий, темний, похмурий, жертвований*. Материнство для жінки починається щасливо, яскраво, але життя без коханої рідної дитини спотворює її зовнішність, забирає сили, жінка сохне, старіє і, зрештою, сама приходиться до "рицаря смерті".

У творах Мозеса Розенкранца ми не знайшли жодної поезії, де б він зобразив щасливе й радісне материнство. Всі вірші, присвячені матерям, сумні, навіть трагічні. Це, мабуть, пояснюється тим, що Розенкранц у своєму дитинстві бачив тільки біль та страждання рідної матері й інших матерів, виснажливу працю простої сільської жінки, а пізніше – жах Голокосту, трагедію всього єврейського народу. Тому ми не зустрічаємо жодного ліричного твору поета, який був би присвячений матері, зі щасливим кінцем.

Трагічну долю жінок-матерів та їхніх дітей автор подає у поезії "Die armen Mütter" ("Бідні матері")²⁸

*Die Nacht ist voll silberner Treppen,
sie führen alle zu Gott;
Mädchen mit purpurnen Schleppen
folgen dem singenden Tod.*

*Sie halten unter den Blusen
Kindlein, die niemals erwacht,
legen sie Gott an den Busen,
und sinken zurück in die Nacht.*

*Сріблястими східцями ночі
до Бога прокладена путь;
в багрянці фігурки дівочі
за піснею смерті ідуть.*

*Малят біля серця ховають,
які не розплющать очей,
до теплих грудей прикладають
і тонуть у сутінь ночей.*

(Перекл. Т. Лакуста)

¹⁶ Ibidem, P. 19.

¹⁷ Ibidem, P. 110.

¹⁸ Ibidem, P. 12.

¹⁹ Ibidem, P. 48.

²⁰ Zagublena arfa: antologiya nimecz'komovnoyi poeziji Bukovyny/ koncepciya vyd., peredm., per., bibliogr. dovidky Petra Rykhla [The Lost harp: an anthology of Bukovinian German poetry / concept publ., preface, translation, bibliography by Petro Rykhlo], 2-e edition, Chernivtsi: Books – XXI, 2008, P. 243, Text paral.: Germ., Ukr. [in German, Ukrainian].

²¹ Rosenkranz Moses, Bukowina. Gedichte 1920–1997..., op. cit., P. 19 [in German].

²² Rosenkranz Moses, Bukowina. Gedichte 1920–1997..., op. cit., P. 19 [in German].

²³ Ibidem, P. 19.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Ibidem, P. 20.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Rosenkranz Moses, Bukowina. Gedichte 1920–1997..., op. cit., P. 110 [in German].

Вірш написаний 1936 року і, напевне, зображує події Першої світової війни. На нашу думку, Розенкранц змальовує долю дівчат та їхніх ненароджених дітей, які, можливо, постраждали під час військових подій на початку століття. Автор висловлює у цій поезії власні спостереження та переживання. Проте вірш виявився пророчим, адже пізніше, під час Другої світової війни, багато жінок і дівчат на території Буковини потрапили до гетто, до трудових фашистських таборів, велика кількість їх загинула, так ніколи і не побачивши більше своїх дітей. Поезія навіює сумний, меланхолійний настрій через трагічну долю жінок і ненароджених дітей, що зникають у мороку під скорботну мелодію смерті. Привертає увагу колористика вірша – срібний і пурпуровий – кольори ночі, що підсилюють тривожність і страх перед невідомістю. “Жінки, - на думку британської дослідниці Джоан Ейвері, - ніби виконують якийсь магичний ритуал, вони не в змозі протистояти смерті. Її пісня є причиною їхнього відчаю. <...> Смерть спокушає своїм співом, і зникнення матерів посеред ночі таке ж ніжне, як і її пісня”²⁹.

У поезії “Pietà auf dem Schlachtfeld” (“П’єта на полі битви”)³⁰ Мозес Розенкранц незвично трактує образ Богоматері. Автор прямо не називає ні імені Ісуса Христа, ні Богородицю. Але назва вірша одразу викликає асоціації зі знаменитою скульптурою Мікеланджело “П’єта” або “Оплакування Христа”. Однак у тексті автор називає матір, яка шукає після битви свого загиблого святого сина, Марією “...so nahm Maria ihre Leidensfahrt...” (“...modi вирушила Марія в свою страдницьку дорогу...”), “Sie suchte ihren armen heiligen Sohn...” (“Вона шукала свого бідного святого сина...”)³¹, тому читачеві неважко здогадатися, про кого мова.

Як зазначає Д. Чувашова, в образі Богородиці постає ідеальна модель жіночності, “Богородиця – символ любові-порятунку. <...> Образ Богоматері осяяний чистотою, її ім’я благословенне”³².

Марія у Розенкранца – мужня, сильна духом жінка, яка шукає сина серед загиблих, оглядає мертві понівечені тіла воїнів. Навряд чи вона сподівається побачити сина живим, адже він, як і всі чоловіки, став воїном, виконуючи закон світу (“...er wurde Krieger Weltgesetz erfüllend...”)³³. Їй доводиться бачити жакливу картину смерті чоловіків свого роду, але це її не зупиняє: “Nachdem sie nahe an ihr Aug gerückt / das ganze Leichenheer drin Fäulnis brannte /

Mutter meine Quelle
dass ich dich verlass
meine kühle Welle
trage durch das Gras

von dir immer weiter
schauend nicht zurück
und entlaufend heiter
deinem Sorgenblick:

Витоку мій ньенько
я вас покидав
хвилею тихенько
линуци між трав

від тебе все дали
від твоїх турбот
кинувши печалі
до нових висот

und jeden spitz befühlt und schräg beblickt / den Toten ihres Schoßes sie erkannte” (“Після того як вона придивлялася / до цілої гори трупів, що загинувала на полі бою / і кожного гостро відчула й оглянула / вона впізнала мертвих зі свого коліна (роду)”³⁴. Коли жінка все ж знайшла тіло свого сина, вона не ридала, не плакала “... nur eine Träne blitzte unterm Schleier...” (“...лише сльоза блиснула під вуаллю...”)³⁵, замість неї плакала-гнівалася природа. Марія ж нерухомо сиділа на камені, тримаючи голову свого дорогого сина: “Ein Donnerschlag die Ruh der Nacht vertrieb / ein Wolkensturm den Mond des Lichts beraubte / Maria reglos auf dem Stein blieb / die Hand in ihres Sohnes offnem Haupte” (“Удар грому прогнав спокій ночі / хмари затьмарили місячне світло / Марія залишилась нерухомо на камені / в руках непокрита голова її сина”)³⁶. Опис явища природи у Розенкранца нагадує сцену з Біблії про смерть Христа: “...темрява стала по цілій землі! <...> ...і земля потряслася, і зачали розпадатися скелі” (Мт. 27:45, 27:51)³⁷.

Автор змалював читачеві моторошну сцену – мати закам’яніла від свого горя, ніщо її не зачіпає, в руках жінки найцінніший скарб – її син. Грім, гроза, темрява, холодний твердий камінь – все їй байдуже. Смерть сина стала для матері стінами і дахом, келією, все земне їй чуже, непотрібне, нецікаве: “...der Tod des Sohnes war ihr Dach und Wand / sie saß darin wie vor in ihrer Klause” (“...смерть сина була дахом і стіною / вона сиділа в ній як раніше в своїй келії”)³⁸.

Мозес Розенкранц яскраво показав, що найбільше горе для матері – бачити смерть своєї дитини, все одно, чи це жалоба Богородиці за своїм святим сином Ісусом Христом, чи нещастя, яке переживає проста сільська жінка.

Поезію “Abschied” (“Прощання”) М. Розенкранц присвятив своїй матері, яку безмежно любив і поважав. У вірші він називає її джерелом (*Quelle*), що дало початок його життю. У матері турботливий погляд, який незмінно стежить за ним. Але поет мусить залишити свій дім, своїх рідних. Автору часто доводилося розлучатися з нею в житті, про що можна довідатися з прозового твору письменника “Kindheit. Fragment einer Autobiographie” (“Дитинство. Фрагмент автобіографії”) (2007). На те були різні причини: і матеріальна скрута, коли малого Мозеса відправили до бабусі з дідусем у Станіслав, і навчання в школі для біженців, і Голокост та інше. Розенкранц дуже болісно переживав розлуку з матір’ю, для нього це було справжньою мукою.

²⁹ Avery Joan, Moses Rosenkranz. “The Bukovina and the concept of Sprache als Heimat”, *Queen Mary University of London. Submitted for German Literature PhD*, 2008, P. 56 [in English].

³⁰ Rosenkranz Moses, Bukowina. *Gedichte 1920–1997...*, op. cit., P. 80 [in German].

³¹ *Ibidem*, P. 80.

³² Chuvashova D. D. *Zhinochi obrazy v novozavitniy traditsii*, P. 160 [Female images in the New Testament tradition], Dnipro, 2011, P. 156–163, URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/filipol_2016_4_23. (accessed 1 February 2019) [in Ukrainian].

³³ Rosenkranz Moses, Bukowina. *Gedichte 1920–1997...*, op. cit., P. 80 [in German].

³⁴ *Ibidem*, P. 80.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ *Ibidem*, P. 81.

³⁷ *Bibliā abo Knyhy Sviatoho Pys'ma Staroho i Novoho Zapovitu / pereklad prof. I. Ohienka* [The Bible or the Book of Scripture of the Old and New Testament], Kyiv, 2002, 1375 p. [in Ukrainian].

*Es ist Zug der Welle
muss wohl sein: Ade!
Mutter meine Quelle
und tut doch so weh!*

*Хвилі плин тихенький
я кажу: Прощай!
Витоку мій ненько
болісний відчай!*

³⁹(Перекл. Т. Лакуста)

Із проаналізованого можна зробити **висновок**, що образ матері для буковинського поета Мозеса Розенкранца є одним із найулюбленіших. Мати зіграла в житті автора велику роль. Саме тому їй та в її особі іншим матерям присвячена велика кількість творів. Образи матерів здебільшого сумні й трагічні, їхні долі – нещасливі, але саме такими бачив письменник жінок у своєму дитинстві в буковинському селі, а відтак, під час Другої світової війни, в гетто, в трудових таборах, в еміграції.

Проаналізовані поезії – це лише невеличкий сегмент художнього доробку Мозеса Розенкранца, поетична спадщина якого заслуговує на значно глибше й детальніше вивчення в усьому своєму тематичному розмаїтті й багатогранній проблематиці.

Tetiana Lakusta. "Mutter meine Quelle..." the image of the mother in Moses Rosenkranz's poetry. The German-language literature of Bukovina was not the subject of interest of Ukrainian scholars for a long time. There are several reasons for this: firstly, many Bukovinian German-speaking authors were forced to emigrate abroad, and some were repressed and spent their lives in Soviet labor camps. In addition, the German-language literature of Bukovina was regarded as a colonial heritage of the Austro-Hungarian Empire, that is why the German language was forced out from the daily use in connection with the new political and social conditions. **The article is aimed** at the image of the mother in the poetic work of the Bukovinian German-speaking writer Moses Rosenkranz, in particular, in the collection "Bukovina. Verses 1920–1997". The poems "Die Mutter", "Die armen Mütter", "Pieta auf dem Schlachtfeld", "Abschied" are analyzed, which give a clear idea of the author's attitude to his mother

and its reflection in lyrical poetry. To achieve the objectives of the research, the following **methods** have been used: biographical, cultural-historical, descriptive, intertextual, method of peer reading, etc. The **scientific novelty** lies in an attempt to analyze the image of the mother in Moses Rosenkranz's lyrics on the example of several poems. Also, the article provides several translations of poems that were previously published only in German. In the process of analysis, we came to the **conclusion** that the image of the mother for a Bukovinian poet Moses Rosenkranz is one of the most beloved ones. His mother played a big role in the life of the author. That is why a large number of works is devoted to her. The images of mothers are mostly sad and tragic, and their fates are unlucky, as the prototypes for them became women, who the writer saw in his childhood in the Bukovinian villages, during the Second World War, in a ghetto, in labor camps and emigration. The analyzed poetry is just a small segment of the artistic production of Moses Rosenkranz, whose poetic legacy deserves much deeper and more detailed study in all its thematic variety and multifaceted issues.

Key words: Moses Rosenkranz, German-language literature of Bukovina, female images, mother image, lyrical poetry.

Лакуста Тетяна – аспірант кафедри зарубіжної літератури, теорії літератури і слов'янської філології, Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича, викладач. Коло наукових інтересів: німецькомовна література Буковини, імагологія.

Tetiana Lakusta – postgraduate of the Department of World Literature, Literature Theory and Slavonic Philology of Yuriy Fedkovich Chernivtsi National University, teacher. Reserch interests: German-language literature of Bukovina, imogology.

Received: 28.02.2019

Advance Access Published: March, 2019

© T. Lakusta, 2019

³⁹ Rosenkranz Moses, Bukowina. Gedichte 1920–1997..., op. cit., P. 48 [in German].